

Asia: VN/19971/2020

Valtioneuvoston asetus televisio- ja radiotoiminta-asetuksen muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Kuuloliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston asetuksesta televisio- ja radiotoiminta-asetuksen muuttamiseksi. Kuuloliitto keskittyy lausunnossaan erityisesti kotimaisten sisältöjen suoratekstityksen tilanteeseen.

Kuuloliitto korostaa ja muistuttaa, että suomalaiset mediayhtiöt ovat ainoita, joilla on suomenkielistä sisältöä ja mahdollisuus välittää kotimaisia sisältöjä tekstitettyinä. Television voima viestinvälittäjänä on reaaliaikaisuudessa ja tältä osin Kuuloliitto näkee erittäin positiivisena tavoitteen täysimääräisestä suoratekstityksestä. Suorien lähetysten tekstitystä tulee ehdottomasti kehittää. Kuuloliitto näkee, että puheentunnistustekniikkaa tulee jatkossakin kehittää, koska se nopeuttaa tekstityksen tuottamisen prosessia, mutta keskeneräisenä tai huonolaatuisena sitä ei tule yhdistää lähetettävään ohjelmaan. Tällä hetkellä laadukkaan TV-tekstityksen tuottamiseen ja viimeistelytyöhön tarvitaan myös ihmistyövoimaa.

Lausunnon keskeinen sisältö

- Kuuloliitto näkee, että suoratekstitystä tulee säädellä asetuksen pykälätasolla niin kauan kuin on se tilanne, jossa kaikkien ohjelmasisältöjen tekstittäminen ei ole teknisesti mahdollista. YK:n vammaisoppimuksen veloitteiden mukaisesti Suomen tulee ottaa tavoitteeksi kuulovammaisten ja muiden vammaisten tiedonsaannin jatkuva kehittäminen toimintaympäristön jatkuvasti muuttuessa. Tämä tarkoittaa muun muassa erilaisten suoratekstitystä tukevien tekniikoiden jatkuvaa kehittämistä.

- Kuuloliitto ehdottaa asetuksen pykälän 12 jatkamista niin, että erikseen määritellään tavoitteet niille suorille ohjelmille, jotka tekstitetään ensilähetyksen yhteydessä sekä määritellään tekstitysvelvollisuus niiden suorien lähetyksen osalta, joita ei ensilähetyksen yhteydessä tekstitetä.
 - o 1. Suorien ohjelmien osalta, jotka suoratekstitetään ensilähetyksessä, tulee ottaa siirtymäajan kuluessa kasvava suoratekstitystavoite. Kuuloliitto
ehdottaa, että vuonna 2021 suorista ohjelmista tekstitetään ensilähetyksen yhteydessä 50 prosenttia, vuonna 2022 75 prosenttia ja vuonna 2023 suorista ohjelmista tekstitetään 100 prosenttia ensilähetyksen yhteydessä.
 - o 2. Ohjelmistoon kuuluvien suorien lähetyksen osalta, joihin ei voida teknisistä syistä liittää tekstitystä suoran lähetyksen yhteydessä,
tekstityspalvelu voidaan 31 päivään joulukuuta 2022 toimittaa uusintalähetyksen yhteydessä. Uusinta, johon tekstitys on liitetty, on lähetettävä yleisön kannalta tarkoituksenmukaisena lähetyksaikana vuorokauden kuluessa suorasta lähetyksestä sekä esitettävä tekstityksen valmistuttua tilausohjelmalvelussa mahdollisimman pian.
- Kuuloliitto ehdottaa, että asetuksen suoratekstitystä säätelevä pykälä on voimassa 31.12.2022 saakka ja tilannetta arvioidaan uudestaan syksyllä 2022

Kuuloliiton yksityiskohtaisemmat huomiot asetusluonnoksesta ja suoratekstityksestä

Kuuloliitto ottaa positiivisesti vastaan asetuksen perustelumuiustiossa olevan kirjauksen, että ministeriö näkee täysimääräisen suorien lähetyksen tekstityksen tavoitteena. Perustelumuiustiossa todetaan, että suorien lähetyksen tekstitystä säätelee jo voimassa oleva sähköisen viestinnän palvelulaki.

Kuuloliiton tietojen mukaan Ylen tilanne suoratekstityksen suhteen tällä hetkellä on se, että se arvionsa mukaan suoratekstittää tänä vuonna 20 prosenttia suorista kotimaisista lähetyksistä. YLE on koronan aiheuttaman poikkeustilanteen takia lisännyt suoratekstityksiä ja Kuuloliitto näkee tämän kehityksen erittäin tarpeellisena ja toivottuna. YLE on kuitenkin ilmoittanut, ettei sillä ole mahdollisuuksia suoratekstittää kaikkia suorita lähetyksiä ensi vuonna. Asetuksen perustelumuiustiossa oleva kirjaus suoratekstityksen teknisestä mahdottomuudesta ja siinä tapauksessa tekstitysvelvoitteesta vapautumisesta on Kuuloliiton näkemyksen mukaan liian epämääräinen kirjaus. Suoratekstitystä koskevien kirjausten tulee olla niin selkeitä, että ne ovat kaikkien osapuolien tiedossa ja kaikilla osapuolilla on samanlainen tulkinta suoratekstitysvelvoitteen tarkemmasta sisällöstä. Selkeät kirjaukset asetuksessa tukevat sitä, että niiden toteuttamiseen voidaan sitoutua ja niiden toteutumista voidaan seurata.

Asetuksen 12 pykälässä on ollut vuoden 2020 loppuun asti aikaan sidottu kirjaus, joka on määritelty suorien lähetysten tekstittämistä tilanteessa, jossa YLE:n valmiudet suoratekstittää ovat olleet vasta kehitymässä. Sen tähden on nähty tarpeellisena, että suoratekstitystä säädellään tarkemmin asetuksen pykälässä 12. Kuuloliitto on nähnyt pykälän 12 tarpeellisena, koska se on säädelyt tarkkarajaisesti suorien lähetysten tekstittämistä. Kuuloliitto ehdottaa, että asetuksessa on jatkossakin pykälä 12, joka säätelee tarkemmin suorien lähetysten tekstittämistä ja niistä poikkeamista. Kuuloliitto ehdottaa pykälän 12 muotoiluksi seuraavaa:

12 § Suorien lähetysten tekstitys

Tekstitys on liitettävä televisiotoiminnassa suorana lähetettäviin ohjelmistoihin sisältyviin kotimaisiin ohjelmiin liitteen mukaisesti.

Ohjelmistoon kuuluvien suorien lähetysten osalta, joihin ei voida teknisistä syistä liittää tekstitystä suoran lähetysten yhteydessä, tekstityspalvelu voidaan 31 päivään joulukuuta 2022 toimittaa uusintalähetysten yhteydessä. Uusinta, johon tekstitys on liitetty, on lähetettävä yleisön kannalta tarkoituksenmukaisena lähetyksaikana vuorokauden kuluessa suorasta lähetyksestä sekä esitettävä tekstityksen valmistuttua tilausohjelmopalvelussa mahdollisimman pian.

Liite 1

Vuosi Tekstityksen osuus suorien lähetysten ohjelmatunneista

2021 50

2022 75

2023 100

Alueutisten tekstitys

Perustelumuiotiossa todetaan, että alueutisten suoratekstitys on teknisesti haastavaa viitenä päivänä kymmenelle eri alueelle. Kuuloliitto korostaa kuitenkin alueutisten merkitystä tiedonsaannin kannalta. Alueelliset uutiset ovat nousseet erityisen merkittäviksi varsinkin näin korona-aikana. Tiedonsaannin yhdenvertaisuuden näkökulmasta on ongelmallista se, että kuulovammaisilla ei ole mahdollisuutta saada tietoa alueellisista uutisista. Kuuloliitto ehdottaa, että

YLE välittää TV:ssä esitettyjä alueuutisia vaihtoehtoisella tekstipohjaisella tavalla, kuten esimerkiksi verkkouutisten tai –sähkeiden muodossa.

Perustelumuistioon Kuuloliitto pyytää kirjausta siitä, että alueuutisten suoratekstittämisestä voidaan poiketa 1.1.2021 – 31.12.2022 ajalla ja alueuutisten suoratekstittämisen osalta tehdään uusi tilanearvio syksyllä 2022. Poikkeamisaikana alueuutisten sisällölle luodaan korvaava tekstimuotoinen sisältö. Teknologia kehittyi koko ajan ja alueuutisten suoratekstittäminen voi tulevaisuudessa olla mahdollista.

Kaupallisten kanavien suoratekstitys

Kuuloliitto esittää huolen siitä, että ovatko kaupalliset kanavat kokonaan vapautettu suorien lähetysten tekstittämisvelvoitteesta. Suorien lähetysten tekstittämiseen tarvittava tekniikka kehittyi koko ajan ja myös kaupalliset yhtiöt hyötyvät YLE:n suoratekstityskokemuksista. Kuuloliitto pyytää, että perustelumuistioon kirjataan vielä näkemyksiä kaupallisten mediayhtiöiden suoratekstityksen tulevaisuudesta ja hyödyistä. Kuuloliitto ehdottaa myös kaupallisille kanaville suorien lähetysten tekstittämisvelvoitetta ja siihen liittyen siirtymäaikaa. Kuuloliitto esittää, että liikenne- ja viestintäministeriö arvioi, mitkä asiat voivat toimia kannustimina kaupallisten mediayhtiöiden suoratekstittämisessä.

Kotimaisten ohjelmien tekstityksen toteutumisen valvonta

Kuuloliitto näkee, että uuden sähköisen viestinnän palvelulain ja asetuksen päivittämisen myötä on tekstityksen seurantamittareita kehitettävä, jotta ne ottavat huomioon muuttuneen toimintaympäristön, kuten tilausohjelmajärjestelmien lisääntymisen. Jatkossa on syytä eriyttää tekstitystiedon keruussa tv- ja tilausohjelmajärjestelmät erikseen.

Kuuloliitto ehdottaa, että on luotava kolme erilaista tekstityksen mittaria, jotta mittarit mittaavat oikeita asioita ja tekstityksen tilanteesta sekä erilaisista tekstitysmuodoista saadaan asianmukainen käsitys. Kuuloliitto ehdottaa seuraavanlaista kolmiosaista mittaristoa:

- a. Kotimaisten TV-ohjelmien tekstitys (suomi ja ruotsi),
- b. Tilausohjelmajärjestelmien kotimaisten ohjelmien tekstitys
- c. Suorien lähetysten tekstitys

Suorien lähetyksen tekstitys tulee ottaa omaksi valvonnan kohteeksi, jotta saadaan tietoa, kuinka paljon suorilla ohjelmilla tekstitetään ja onko suorien lähetyksen tekstittämisessä ollut teknisiä ongelmia, jonka johdosta suoratekstittämisen velvoitteesta on poikettu.

Kuuloliitto ry

Sanna Kaijanen

Toiminnanjohtaja

Lisätietoja: Erityisasiantuntija Sami Virtanen, sami.virtanen@kuuloliitto.fi

Virtanen Sami
Kuuloliitto ry